

LUX

3 FILMY
24 JAZYKOV
28 KRAJÍN

FILM

DAYS

MEDITERRANEA

Jonas Carpignano
Taliansko, Francúzsko, USA, Nemecko, Katar

MEDITERRANEA

JONAS CARPIGNANO

Film sa začína v Alžírsku, kam prichádza mladý muž Ayiva z Burkiny Faso. Sprevádza ho Abas a obaja dúfajú, že sa dostanú do Európy a nájdu tam lepší život. Budú musieť prejsť púšťou, čeliť lupičom, ktorí okrádajú prístahovalcov, dostať sa do Líbye a na ceste do Talianska zvládnuť plavbu na člnе na nehostinnom mori.

Táto neľahká cesta je však len prvým aktom drámy, ktorú prežívajú títo migranti, ktorí sa nakoniec dostanú do Európy, ale čoskoro sa ocitnú na okraji kalábrijskej spoločnosti, kde sú vykorisťovaní ako nelegálna pracovná sila v citrusových hájoch, bývajú v chudobných štvrtiach a narážajú najmä na nedôveru a nepriateľstvo okolitej spoločnosti.

NIEKOĽKO SPÔSOBOV ANALÝZY

Film Jonasa Carpignana zachytáva zjavne aktuálnu situáciu, ktorá sa vyznačuje množstvom televíznych reportáží o drámach spojených s nelegálnym prístahovalectvom v Stredozemí. Vieme, že Európska únia reagovala na túto skutočnosť prijatím opatrení, ktoré sa však ukázali byť nedostatočné na zvládanie príchodu migrantov. Napokon treba zdôrazniť rastúci odpor veľkej časti európskej verejnosti voči lepším podmienkam migrantov.

V tomto kontexte má každá voľba režiséra Jonasa Carpignana *politický* rozmer (v najsilnejšom a najvznešenejšom zmysle slova), keďže sa angažovaným spôsobom snaží zachytiť uhol pohľadu týchto osôb, ktoré sú inak v tom lepšom prípade ukázané ako objekty súcitu, v horšom ako nežiaduce osoby. Preto sa ich zobrazovanie vo filme zámerne líši od toho, ako ich zobrazujú médiá, a to najmä televízia.

PONORENIE SA DO PRÍTOMNEJ CHVÍLE

Takýmto spôsobom režisér už od začiatku odmieta akýkoľvek prístup spočívajúci vo vysvetľovaní a opise chudoby v rodnej krajine migrantov, ktorí musia opustiť, a naopak uprednostňuje pohľad na skutočnosť v danej chvíli: vysvetlenie a riešenie každej situácie sa nachádza v samotnej situácii.

To málo slov vyslovených v zmesi jazykov, ktorá je pre film nezvyčajná (francúzština, angličtina, taliančina, kalábrijský dialekt, africké jazyky atď.), ešte viac posilňuje našu účasť na tom, čo sa odohráva v prítomnosti, ktorá si nevyžaduje zdĺhavé vysvetľovanie ani odôvodňovanie. Pouličné boje, ktoré predstavujú vyvrcholenie filmu, sa rozpútajú za niekoľko sekúnd, a brutalita demonštrantov, ktorí sa rýchlo vrhajú na zaparkované vozidlá a výklady zatvorených obchodov a útočia na vodičov, ktorí náhle zastavia, môže prekvapiť, no rovnako ako Ayivu nás tento pohyb uchváti, či dokonca strhne, hoci oponenti demonštrantov reagujú neprimeraným násilím.

Tieto scény teda nadobúdajú univerzálny rozmer a bez toho, aby sa obmedzovali na situáciu v Taliansku, ilustrujú vzburu tých, ktorých by sme v inom období nazvali „zatratenými na Zemi“. V tejto súvislosti treba poznamenať, že film je inšpirovaný skutočnými udalosťami, ktoré sa odohrali v Kalábrii v obci Rosarno v roku 2010. Dôležité je však to, že režisér nijako neodkazuje na miestny kontext: podobne ako protagonisti, sa ponárame do udalostí, ktoré vnímame iba čiastočne, vďaka čomu však máme širší a všeobecnejší prehľad o situácii, ktorou sa vyznačuje len Kalábria, ale ktorá sa týka jednoznačne celej Európy.

ENIGMATICKÁ REÁLNOŠŤ

Lakonickosť väčšiny dialógov, ktorá pramení najmä z rozdielnosti a rozmanitosti jazykov, ktoré používa celý rad postáv, zvyrazňuje tiež osamotenosť migrantov v spoločnosti, ktorá je pre nich z veľkej časti naďalej cudzia a z ktorej poznajú len okraj. Je zrejmé, že režisér tým chce zdôrazniť, že migranti nemajú možnosť voľby, alebo majú len veľmi obmedzený manévrovací priestor. Členovia skupiny, do ktorej patrí Ayiva a Abas, dostanú napríklad po príchode do Líbye príkaz, aby sami riadili loď, na ktorej sa majú preplaviť Stredozemím: nemožnosť komunikovať s prevádzzačom vedie k tomu, že migranti sa musia rozhodnúť, pričom jeden z nich sa nakoniec rozhodne riadiť plavidlo a ostatní sú nútení prijať toto riešenie, keďže neexistuje žiadna iná možnosť. Po príchode do Talianska sa Ayiva ocitne v rovnako neľahkej situácii, keď sa dozvie, že má tri mesiace na to, aby si našiel prácu a prípadne si vybavil potrebné doklady: zdá sa, že takýto krok je absurdný alebo sa o ňom prinajmenšom nedá diskutovať, pričom protagonistovi nedáva žiadnu možnosť voľby.

Cieľom filmu *Mediterranea* je skôr nám sprostredkovať úzko vymedzený uhol pohľadu migrantov, než opísať podmienky ich existencie, a predovšetkým nám priblížiť ich prekážky, ktoré sa javia byť nevyhnutné a neponechávajú žiadnu inú možnosť, než vzburu. Táto práca s uhlom pohľadu bezpochyby vysvetľuje výber niektorých očividných spôsobov režirovania, ako je použitie ručnej kamery, ktorá je často v pohybe a v tesnej blízkosti protagonistov, čo vytvára zmätený obraz o udalostiach, alebo obsadzovanie hercov amatérov, ktorí hrajú úlohy jednoznačne veľmi blízke tomu, čo sami prežili, či nespočetné množstvo nočných scén, akoby migranti žili len v noci.

ESTETIKA PAMÄTE?

Estetiku filmu, ktorý nie je ani zďaleka striktno realistický či dokumentárny, možno okrem iného bližšie vysvetliť tak, že sa v nej odráža to, ako s pamäťou narábajú hlavné postavy (v podaní hercov, ktorí bezpochyby opísali režisérovi svoju vlastnú skúsenosť). Hoci sa film zjavne odohráva „v prítomnosti“ bez retrospektívnych záberov, možno v ňom nájsť celý rad typických filmových znakov, ktoré z neho robia určitý druh spomienky.

Veľa sekvencií preto nie je filmovaných „objektívnym“ spôsobom, ale sú skôr sústredené okolo jedného kľúčového prvku, ktorý je ako detail dostatočne podstatný na to, aby sa vryl do pamäti postáv (nie je dôležité, či ide o Ayivu alebo Abasa).

Zvukový sprievod napokon tento dojem zväčšuje, a to náhlým striedaním zvukov – okolitý hluk náhle zmlkne a vystrieda ho ťaživé ticho alebo sprievodná hudba, vďaka ktorej sa zobrazovaná scéna vzdiali ako v spomienkach. Môžeme si ešte všimnúť, že hoci je film rozdelený na väčšie geografické kapitoly (Alžírsko, Líbya, Taliansko), chronológia je oveľa nejasnejšia a približnejšia: trvá pobyt Ayivu v Kalábrii (kde sa zaiste naučí hovoriť po taliansky) niekoľko dní, týždňov alebo mesiacov? Nedozieme sa to, pretože pamäť, ktorá ľahko rozoznáva miesta, určuje oveľa nejasnejšie plynutie času, najmä ak sa vyznačuje opakujúcou sa činnosťou, ako je zber citrusových plodov.

Spôsob, akým režisér Jonas Carpignano pravdepodobne zozbieral svedectvá migrantov, ktorých stretol v Kalábrii, je zrejme vysvetlením tohto zlomkovitého a synkopického spôsobu réžie, ktorý viac či menej odráža prácu s pamäťou jednotlivcov. Hoci nie nevyhnutne všetci diváci vnímajú tento výber réžie rovnakým spôsobom, určite ich osloví prinajmenšom angažovanosť režiséra, ktorého zámerom je predstaviť pohľad migrantov, či už z Rosarna, alebo odinakiaľ, ktorí sú odsúdení žiť svoj život v najtemnejších zákutiach nášho sveta.

BODY NA ZAMYSLENIE

Ako možno interpretovať rozdielne povahy a správanie Ayivu a Abasa? Je to dôležité na to, aby sme pochopili hlavne koniec filmu? Ako možno posudzovať správanie zamestnávateľa migrantov? Ide o bezohľadného vykorisťovateľa? Dobrú dušu? Podliaka? Ochránárskeho šéfa? Možno badať rozdielne postoje obyvateľov Rosarna? Poznačili vás niektoré spôsoby réžie filmu? Napríklad veľký počet nočných scén, ručná kamera, nejasnosť a roztrieštenosť niektorých sekvencií, variácie vo zvukovom sprievode, druhoradá detaily zdôraznené kamerou.

Michel Condé

les grignoux

REŽISÉR: Jonas Carpignano
SCENÁR: Jonas Carpignano
KASTING: Koudous Seihon, Alassane Sy
KAMERA: Wyatt Garfield
HUDBA: Benh Zeitlin, Dan Romer
PRODUCENTI: Jason Michael Berman, Chris Columbus, Jon Coplon, Christoph Daniel, Andrew Kortschak, John Leshner, Ryan Lough, Justin Nappi, Alain Peyrollaz, Gwyn Sannia, Marc Schmidheiny, Victor Shapiro, Raphael Swann, Ryan Zacarias
PRODUKCIA: Good Films, DCM Productions, Good Lap Production, End Cue, Court 13 Pictures, Le Grisbi Productions, Nomadic Independence Pictures, Treehouse Pictures
ROK: 2015
DĹŽKA: 107 minút
ŽÁNER: dráma
KRAJINA: Taliansko, Francúzsko, USA, Nemecko, Katar
PŔVODNÁ VERZIA: francúzska, talianska, anglická, arabská, Bissa

NAŠE PRÍBEHY NA STRIEBORNOM PLÁTNE

Európsky parlament s potešením predstavuje tri filmy súťažiace o Filmovú cenu LUX 2015:

MEDITERRANEA režiséra Jonasa Carpignana
Taliansko, Francúzsko, USA, Nemecko, Katar

MUSTANG režisérky Denizy Gamze Ergüvenovej
Francúzsko, Nemecko, Turecko, Katar

UROK (LEKCIA) režisérov Kristiny Grozevovej a Petara Valchanova
Bulharsko, Grécko

Tieto mnohovrstvové príbehy, ktoré sú výsledkom veľkého zánietenia a tvorivosti mladých talentovaných európskych režisérov, sa budú premietiť počas 4. ročníka podujatia Filmové dni LUX.

FILMOVÁ CENA LUX

Kultúra hrá kľúčovú úlohu pri vytváraní našej spoločnosti. V duchu tejto myšlienky Európsky parlament vytvoril v roku 2007 Filmovú cenu LUX s cieľom posilniť distribúciu európskych filmov v celej Európe a podnietiť celoeurópske diskusie o významných sociálnych otázkach. Filmová cena LUX je jedinečnou iniciatívou. Zatiaľ čo väčšina koprodukčných európskych filmov sa premietajú len v krajine pôvodu a len zriedka sa distribuujú do iných krajín, a to aj v rámci EÚ, Filmová cena LUX predstavuje pre tri európske filmy vzácnu príležitosť získať titulky v 24 úradných jazykoch EÚ.

Vítaný film Filmovej ceny LUX, ktorý zvolia poslanci Európskeho parlamentu hlasovaním, bude oznámený 25. novembra 2015.

FILMOVÉ DNI LUX

V rámci Filmovej ceny LUX vzniklo aj podujatie Filmové dni LUX. Od roku 2012 toto podujatie sprostredkúva širokému európskemu publiku tri filmy, ktoré sa uchádzajú o Filmovú cenu LUX. Prostredníctvom Filmových dní LUX vás pozývame na nezabudnuteľný kultúrny zážitok, pri ktorom sa stierajú hranice. Od októbra do decembra 2015 sa môžete zaradiť medzi milovníkov filmu z celej EÚ a pozrieť si filmy *Mediterranea*, *Mustang* a *Urok (Lekcia)* v jednom z 24 úradných jazykov EÚ. Nezabudnite hlasovať za film, ktorý je vaším favoritom prostredníctvom našej webovej stránky luxprize.eu alebo na našej facebookovej stránke.

CENA PUBLIKA

Cena publika Filmovej ceny LUX sa udeľuje na základe hlasovania verejnosti. Využite šancu a dajte svoj hlas filmu *Mediterranea*, *Mustang* alebo *Urok (Lekcia)* a zaradíte sa do súťaže o účasť na Medzinárodnom filmovom festivale Karlove Vary v júli 2016 ako hosť Európskeho parlamentu s možnosťou oznámiť víťaza Ceny publika.

SLEDUJTE,
DISKUTUJTE
A HLASUJTE

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU